

Wet bedrag ineens: van aardig idee naar draak van een regeling

26-11-2020 | Door Kees van Oostwaard werkzaam bij Fiscale Zaken VIVAT



Ongeveer een jaar geleden werd het wetsvoorstel Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen in conceptvorm ter consultatie aangeboden. Het element 'bedrag ineens' leek - afgezien van kleinere haken en ogen - best een aardig idee. Maar in de parlementaire behandeling is het idee gewijzigd in een draak van een regeling. Maar er is meer.

Bedrag ineens

Het kabinet wil een afkoopmogelijkheid creëren van (maximaal) 10% van het pensioen- en lijfrentekapitaal op de ingangsdatum. De uitvoerder moet de deelnemer wijzen op de afkoopmogelijkheid en deze daarover informeren. Voor afkoop is toestemming van de partner vereist als door de afkoop het partnerpensioen wordt verlaagd. De besteding van het kapitaal is vrij.

Afgezien van de informatieverplichtingen¹ is dit een betrekkelijk eenvoudig voorstel. Maar tijdens de parlementaire behandeling ging het mis. Kamerlid Omtzigt stelde een elftal vragen aan Minister Koolmees van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Bij de vragen draaide het om de belastingheffing over het bedrag ineens in het jaar waarin de gerechtigde de AOW-leeftijd bereikt. Kernpunt van Omtzigt was dat *"het belastingtarief van de eerste schijf afhankelijk is van de verjaardag van de belastingplichtige, namelijk van de maand waarin de belastingplichtige de AOW-leeftijd bereikt en dat dit tarief varieert van 19,45% voor de belastingplichtige die vanaf januari AOW ontvangt tot 35,85% voor de belastingplichtige die vanaf december AOW ontvangt."*²

Minister Koolmees³ geeft aan dat dit klopt en erkent dat in specifieke gevallen de heffing voor een persoon die een eenmalige pensioenuitkering van € 10.000 ont-

¹ Zie ook mijn commentaar bij het concept wetsvoorstel Consultatie wetsvoorstel Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen, *Financieel Actief*, 3 december 2019

² Vraag 3

³ Antwoord van minister Koolmees (Sociale Zaken en Werkgelegenheid), mede namens de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en



vangt bij het bereiken van de AOW-leeftijd in januari rond de 28% ligt en bij het bereiken van die leeftijd in december de AOW-leeftijd rond de 55%.⁴

De verschillen ontstaan doordat dat AOW-premies zijn verschuldigd tot de eerste dag van de maand waarin de belastingplichtige de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt. Minister Koolmees geeft ook aan dat in het recente verleden circa 58% van de werknemers in het jaar waarin de AOW-leeftijd wordt bereikt of net in het jaar daarvoor met pensioen ging. Circa 34% ging in de jaren voor de AOW-leeftijd met pensioen.⁵ Nadat Koolmees in zijn reactie er geen punt van leeftijdsdiscriminatie in zag, ging hij uiteindelijk toch overstag en kwam met een nota van wijziging.⁶

Er blijft één keuzemoment, namelijk het moment waarop de pensioenuitkering of de lijfrente-uitkering ingaat. Maar het moment waarop het bedrag ineens wordt ontvangen kan verschillen.

Belastingdienst, 5 november 2020, kenmerk AH 689 2020Z20002

⁴ Vraag 4

⁵ Vraag 2

⁶ Tweede Kamer. 35 555, nr. 17

Dat mag het moment zijn waarop de uitkering ingaat, dus zoals oorspronkelijk voorgesteld. Maar ook kan gekozen worden voor het bedrag ineens in februari volgend op het jaar waarin de AOW-leeftijd wordt bereikt. Hiermee wordt dan de problematiek voorkomen zoals geschetst door Kamerlid Omtzigt. In het jaar na ingang van de AOW-leeftijd is het tarief eenduidig.

Dat kan betekenen dat iemand die bijvoorbeeld op 1 februari 2023 op zijn 64^e verjaardag met pensioen gaat, kan kiezen voor een bedrag ineens van 10% van het kapitaal op dat moment of in februari 2027! Deze persoon bereikt immers in 2026 de AOW-gerechtigde leeftijd van 67 jaar. Bij keuze voor het laatste moment wordt eerst een uitkering aangekocht alsof er geen afkoop plaatsvindt en vindt de afkoop op het latere moment - in dit voorbeeld 2027 - plaats. Administratief uiteraard zeer ongelukkig. En dan hebben we het nog niet gehad over de problematiek bij een variabele uitkering. Dat wordt rekenen (en is niet uit te leggen).

Maar niet alleen administratief is dit een draak van een regeling. Ook de deelnemer moet oppassen. Nu zal een deelnemer zoals geschetst in het voorbeeld misschien niet snel geneigd zijn tot vier jaar uitstel. Maar ook met kortere termijnen kan het gebeuren dat de gerechtigde die gekozen heeft voor een uitgesteld bedrag ineens, tussentijds overlijdt. Dan volgt er geen uitkering ineens.

Is er bijvoorbeeld een partner, dan krijgt die niet die uitkering ineens. En daarmee was wellicht wel rekening gehouden. De achterblijvende partner behoudt uiteraard wel het partnerpensioen. Dat wordt niet verlaagd en blijft de hoogte houden alsof niet gekozen is voor het bedrag ineens.

Is er niemand uit de kring van begunstigen en de gerechtigde komt voortijdig te overlijden, dan kan niemand genieten van het bedrag ineens. Ook hier geldt dat de gerechtigde geen verlaagde pensioen- of lijfrente-uitkering heeft genoten, maar het totaal genoten bedrag had hoger kunnen uitpakken. Iets dat de keuzegerechtigde zich goed moet beseffen. En dit zal ongetwijfeld tot een zwaardere informatieplicht voor de uitvoerder leiden. Krijg dit maar eens uitgelegd!

Daar komt nog bij dat bij een keuze voor uitstel (van de afkoop tot februari volgend op het jaar waarin de AOW-leeftijd wordt bereikt) het bedrag ineens lager wordt. Immers, in eerste instantie wordt de volledige uitkering genoten, dus blijft er op het latere genietingsmoment een lagere waarde over. Dat maakt de keuze zeker niet eenvoudiger.

Ook zijn er nog vragen te bedenken. Bijvoorbeeld: hoe om te gaan met echtscheiding tussen het keuzemoment en het uitbetaalmoment?

Een eenvoudige oplossing is voorhanden: geef eenvoudigweg een vrijstelling voor de AOW-premie over het bedrag ineens. En ja, dat is meer werk voor de Belastingdienst. Maar waarom die last neerleggen bij alle uitvoerders?

Verlofsparen

Verlofsparen kan op meer belangstelling rekenen, ook doordat de levensloopregeling eindigt. Die bleek met name gebruikt te worden om eerder te kunnen stoppen met werken. Dat was niet helemaal de bedoeling van de wetgever, zodat hieraan op 1 januari 2012 een einde kwam, met overgangsrecht tot einde 2021.⁷ Nu kwam de vraag op of het resterende levenslooptegoed wellicht een mooi (start)kapitaal kan zijn voor de verlospaarregeling. Die boot is afgehouden.

Er zijn ook wel enkele praktische punten die opgelost moeten worden om dat idee te laten werken. Zoals opgemerkt in *Financieel Actief*⁸ is een verlospaarregeling geen tegoed bij een externe partij. En bij een faillissement is de werknemer zijn of haar tegoed kwijt. Ook een wijziging van dienstbetrekking levert problemen op.

De Kamerleden Gijs van Dijk en Smeulders breken een lans voor de verlospaarregeling. Ze constateren dat verlosparen nog geen vlucht neemt. Daarom hebben zij in een motie de regering verzocht *“de mogelijkheden te onderzoeken of werkgevers de door werknemers gespaarde verlofdagen kunnen onderbrengen bij een derde partij, zodat meer mensen eerder kunnen stoppen met werken met behoud van salaris”*.⁹ Vreemd is wel de redengeving door de Kamerleden. Zo ongeveer alle wetgeving is gericht op langer doorwerken en dit gaat daar recht tegenin. De motie is aangenomen.

⁷ Einddatum was 31 december 2021, maar in het Belastingplan 2021 is voorgesteld dit te wijzigen in 1 november 2021.

⁸ Prinsjesdag 2020: Een beknopte update, *Financieel Actief*, 5 november 2020

⁹ Tweede Kamer. 35 555, nr. 14

Slotopmerking

De problematiek van het bedrag ineens zoals hiervoor geschetst staat natuurlijk in geen verhouding tot het leed van de toeslagenaffaire. Maar dit is wel weer een voorbeeld waarvan over een paar jaar wordt gezegd: hoe hebben we dit zo kunnen bedenken?

FA